

ITINERARI DE NATURA

PROPOSTA DIDÀCTICA
PER AL DOCENT

TORRENT DE LES
BRUIXES-TORRIBERA

SERRALADA DE MARINA
SANTA COLOMA DE GRAMENET

**Diputació
Barcelona**

Xarxa de Parcs Naturals

**Parc de la
Serralada de Marina**

ISMAB
Institut de Sostenibilitat
i Medi Ambient
de Barcelona

Be_Pro Barcelona Ensenyaments
Professionalitzadors

ITINERARI DE NATURA

PROPOSTA DIDÀCTICA
PER AL DOCENT

TORRENT DE LES BRUIXES-TORRIBERA

SERRALADA DE MARINA
SANTA COLOMA DE GRAMENET

Autoria de l'itinerari de natura (edició 2011): Joan Devis Ortega
Revisió i actualització (2024): Anna Duch Soriano
Il·lustracions dels annexos: Anna Duch Soriano
Producció dels plafons de l'itinerari: Xarxa de Parcs Naturals (XPN)
Dibuixos del plafons: Antonio Martínez
Dibuixos de l'auca ("La font de la Bóta"): Aleix Sala
Fotografies: David Carrera Bonet

Amb la col·laboració de:

Centre Excursionista Puigcastellar
Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord
Institut de Sostenibilitat i Medi Ambient de Barcelona
Xarxa de Parcs Naturals – Parc de la Serralada de Marina, Diputació de Barcelona

Itinerari de natura: Torrent de les Bruixes-Torribera

En aquesta ruta, us proposem fer una descoberta a la zona del Parc de la Serralada de Marina més propera a Santa Coloma de Gramenet. Durant el recorregut, descobrireu diferents punts històrics de la serralada, a més de la fauna i flora del parc.

Aquest dossier conté, a més d'un plànol del recorregut, informació que us anirà il·lustrant durant el camí i diverses activitats per a l'alumnat.

Durant la visita, respecteu l'espai i no llenceu res a terra. Les deixalles que porteu, endugueu-vos-les a la ciutat per a poder separar correctament la brossa.

Esperem que gaudiu molt de l'entorn i de l'experiència!

Fig. 1. Plànol de l'itinerari pedagògic

2. Fons de la vall

Anys enrere, en aquesta zona es van realitzar camins de reg: petites canonades que agafaven l'aigua del dipòsit sota la font de la Bóta i que permetien fer arribar l'aigua a diversos espais per a recuperar les repoblacions forestals.

Actualment, amb motiu de la sequera, ja no es troben en funcionament i això ha provocat que en aquest espai ja no hi puguem trobar gairebé cap exemplar de les espècies que apareixen al plafó.

Fig. 3. Plafó «El bosc humit»

Proposta d'activitat

En aquest punt, plantejarem la pregunta següent a l'alumnat:

«Què notes a l'ambient? Quins sentiments et genera?»

Un cop plantejada la pregunta, pararem una estona en silenci i posarem en comú les sensacions que ha tingut cadascú (per exemple quins canvis de temperatura notem, la diferència amb la humitat ambiental, etc.).

Tot i això, sí que podem veure que la vegetació en aquesta zona és diferent de la resta de la vall. Aquesta zona és més humida que la resta, ja que es tracta del fons del torrent i d'un ambient ombrívol, cosa que permet que hi puguin viure espècies de caducifolis com freixes (*Fraxinus excelsior*), roures (*Quercus subpyrenaica*), oms (*Ulmus minor*) o acàcies (*Robinia pseudoacacia*). També podem trobar espècies arbustives o de lianes com: arç blanc (*Crataegus monogyna*), arítjol (*Smilax aspera*), roldor (*Coriaria myrtifolia*) o esbarzer (*Rubus ulmifolius*).

Si observem la zona de darrere del plafó, podem veure com canvia el paisatge respecte al fons de vall, i hi podem veure oliveres (*Olea europaea*), pins pinyers (*Pinus pinea*), garrofers (*Ceratonia siliqua*) i ginestes (*Spartum junceum*).

3. La font de la Bóta

Us trobeu davant de la font de la Bóta, segurament una de les fonts de mina més antigues de Catalunya. S'atribueix inicialment als antics pobladors ibers del Puig Castellar i va ser reexcavada pels voluntaris del Torrent de les Bruixes l'any 1987.

Hi ha un munt de fonts dins del parc, però aquesta és diferent, ja que, com s'ha comentat anteriorment, es tracta d'una font de mina. Una font de mina és una font fruit de l'excavació d'una galeria per arribar al nivell freàtic i fer sortir l'aigua per gravetat.

Antigament, aquest espai era un vedat de caça i actualment es troba en recuperació amb una bosquina formada per alzines i pins.

Proposta d'activitat

Es plantejarà a l'alumnat el problema següent:

«Imagina que ets un iber del Puig Castellar. T'han encomanat la tasca de trobar un punt d'aigua en aquesta zona. Com ho faries?» (En aquell moment, la font encara no s'havia descobert.)

Esperarem a tenir les respostes de l'alumnat i les posarem totes en comú per arribar a una solució conjunta.

Fig. 4. Plafó «La font de la Bóta»

4. Els cinc pins

En el parc, un dels arbres més icònics és el pi; podem trobar pi pinyer (*Pinus pinea*) i pi blanc (*Pinus halepensis*). Tot i ser espècies autòctones i molt ben adaptades a les condicions atmosfèriques, els pins pinyers pateixen un greu problema: la presència de l'eruga processionària (*Thaumetopoea pityocampa*).

Aquest petit invertebrat suposa una greu plaga per a aquesta espècie de pi, ja que en fa els nius a la capçada (unes bosses blanques que semblen teranyines) i, quan desclou els ous, s'alimenta de les fulles del pi, i el pot arribar a matar.

A més, els pèls que tenen aquestes erugues són molt urticants; per tant, són perjudicials per a tots els animals que es troben a la zona.

Aquestes erugues, però, tenen un depredador, el cucut reial (*Clamator glandarius*), que s'alimenta d'aquesta eruga i protegeix, així, els pins i crea un equilibri dins de l'ecosistema.

Proposta d'activitat

Parc de la Serralada de Marina

Els cinc pins

El pi pinyer (*Pinus pinea*) és un arbre adaptat a la sequedat i al foc, introduït a la Península Ibèrica pels romans. A les nostres muntanyes, l'acció humana ha dut el pi a ocupar el territori natural d'altres espècies, principalment l'alzina, ja que les fulles del pi acidifiquen el terra en caure i no permeten que creixin competidors.

L'esquirol (*Sciurus vulgaris*) s'alimenta de pinyons, però pot menjar altres vegetals i petits animals.

La processionària (*Thaumetopoea pityocampa*) s'alimenta de fulles de pi i pot acabar matant-lo. Fa unes bosses niu característiques.

El cucut reial (*Clamator glandarius*) posa els ous al niu de les garses (*Pica pica*), que s'ocupen dels polls. S'alimenta d'erugues com la processionària.

Per dur a terme l'activitat, baixarem a la pista principal, que es troba un mica més a baix.

Es proposa un joc (tipus *stop*) on l'alumnat haurà d'adoptar tres papers: els pins, les processionàries i els cucuts reials.

Es tracta d'un joc on les processionàries (uns 3 alumnes) han d'empaitar els pins (la resta de l'alumnat). Si els enxampen, s'han de quedar quiets i només es podran tornar a moure si un dels cucuts (aprox. 2 alumnes) els toquen, salvant-los així de la plaga de processionària. Aquesta dinàmica es mantindrà durant una estona (2 minuts aproximadament) i a l'acabar la ronda, si hi ha més pins infectats que pins sans, guanyen les processionàries. Si en canvi hi ha més pins sans que infectats, guanyen els cucuts i els pins. Podem realitzar diverses rondes de joc.

Fig. 5. Plafó «Els cinc pins»

5. Els garrofers del GR

Les sigles GR designen un sender de gran recorregut, és a dir, un sender senyalitzat de més de 50 km. Per aquí passa el GR 92 (també conegut com el sender del Mediterrani), que passa per la costa catalana, pel País Valencià, Múrcia i arriba a Andalusia. Forma part del sender europeu E-10 (Mar Bàltic-Mediterrani).

En aquesta zona, podem observar com la vegetació natural s'ha anat recuperant, però antigament tot aquest espai eren conreus de vinyes i oliveres. L'única espècie que encara es conserva són els garrofers que podem veure als marges del camí i, si ens hi fixem molt, podrem apreciar com encara hi ha restes de feixes.

Les feixes eren alteracions del terreny que feien els pagesos per a tenir un espai pla on poder conrear millor. D'aquesta manera, creaven una mena de terrasses amb murs de pedra seca que els permetien conrear zones amb pendents.

Proposta d'activitat

Després de l'explicació, repartirem a l'alumnat fulls blancs i llapis per a poder dibuixar. Els demanarem que dibuixin com imaginem que era aquesta zona quan hi havia conreus.

Aquesta esplanada és un bon punt per a parar a esmorzar o descansar una estona, ja que a partir d'aquí gairebé tota la resta del recorregut és de baixada.

Des d'aquest punt, haurem de seguir el recorregut cap a l'interior del poblat ibèric de Puig Castellar. Dins (a més dels plafons de l'itinerari de natura) trobareu plafons informatius sobre la vida i la cultura ibèrica.

Arribeu a un recinte arqueològic, un espai patrimonial protegit amb més de 2.500 anys d'història. Preservar-lo també depèn de vosaltres.

Sigueu respectuosos amb les restes arqueològiques: seguiu l'itinerari senyalitzat i no passeu per sobre dels murs ni entreu dins dels habitatges.

Fig. 6. Plafó «Els garrofers del GR»

6. El roure

Aquest plafó es troba dins del recinte del poblat ibèric del Puig Castellar. En aquesta zona podem apreciar que no hi ha gaires arbres, encara més, la majoria de les plantes que hi trobem són arbustives com el llentiscle (*Pistacia lentiscus*), el garric (*Quercus coccifera*) o l'estepa borrera (*Cistus salviifolius*). A més, podem trobar algunes espècies de flora al·lòctones (que no són pròpies d'aquest indret), com per exemple l'atzavara (*Agave americana*), que és d'origen mexicà.

El fet que no trobem grans arbres és significatiu, ja que no només ens està parlant que els pocs que trobem, probablement, els hauran plantat i cuidat els éssers humans, sinó que ens està indicant com els ibers utilitzaven el poblat com un punt estratègic des d'on podien veure tot allò que els envoltava.

Proposta d'activitat

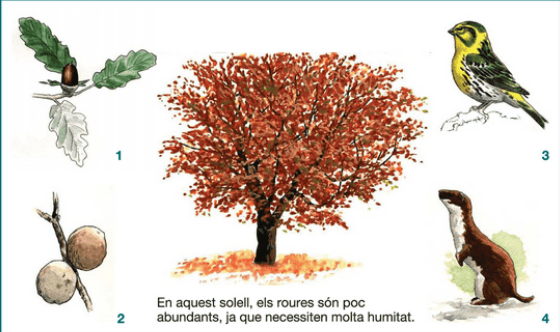
Diputació
Barcelona

Parc de la
Serralada de Marina

El roure

Els roures són arbres caducifolis que perden les fulles a mitjans de l'hivern o començament de la primavera. La seva escorça, molt clivellada, és de color fosc. Les fulles, que són lobulades, poden arribar a fer 12 cm de llarg i tenen el seu revers cobert de pèls. Floreixen durant els mesos d'abril i maig donant un fruit denominat gla. La fusta d'aquest arbre és molt apreciada per la seva duresa.

En aquest solell, els roures són poc abundants, ja que necessiten molta humitat.

1- Les glans tenen una base de forma semiesfèrica recoberta de petites escates.

2- És habitual trobarhi unes estructures denominades **cecidis** en les seves branques.

3- El gafarró (*Serinus serinus*) pertany a una espècie sedentària que li agrada viure en petits boscall.

4- La mostela (*Mustela nivalis*) és un mamífer placentari que presenta un cos allargat amb potes curtes. Se la pot trobar a tot tipus de boscos i s'alimenta d'ocells i rèptils.

Plantejarem a l'alumnat la qüestió següent:

«Aquí veiem un roure, però n'has vist més al llarg del camí? Per què creus que deu ser?»

La resposta a aquesta pregunta és complexa, però la raó principal és que els roures no són propis de la zona solella del parc. Els roures són espècies de climes humits, que necessiten força quantitat d'humitat. Normalment, les espècies de fulla caduca (com el roure) són més pròpies de climes mediterranis o de més altitud.

Si necessiteu més informació, podeu consultar el monogràfic de plantes de matollars i boscos.

Fig. 7. Plafó «El roure»

7. Migració de rapinyaires

Aquest plafó es troba al capdamunt del poblat, i des d'aquest punt podem parar a apreciar tot el veien els ibers quan habitaven aquest lloc. Des d'aquí també podem diferenciar molt bé la part solella de la part obaga de la muntanya (seria interessant fer èmfasi en aquest aspecte, ja que el tractarem més endavant).

Els animals més fàcils de detectar en aquest parc són, sens dubte, els ocells. Només que ens parem en silenci a qualsevol lloc i parem l'orella, en sentirem un munt. Els més petits són més complicats de veure, com el tallarol de garriga (*Sylvia cantillans*), el gafarró (*Serinus serinus*), la mallerenga blava (*Parus caeruleus*) o l'oriol (*Oriolus oriolus*).

Els que són més fàcils de veure durant l'època de migració són les aus migratòries. Aquest és un punt excel·lent per poder veure-les passar durant les seves migracions. Al plafó gran que trobareu al mirador podeu observar totes les espècies d'aus rapinyaires que es poden observar en les seves rutes migratòries.

Fig. 8. Plafó «La migració de les aus rapinyaires»

Proposta d'activitat

Separarem el grup classe amb els mateixos grups de l'activitat del bingo de plantes. Es donarà una fitxa d'aus rapinyaires (Annex 2) a cada grup. L'alumnat haurà de relacionar correctament les siluetes de la fitxa amb les imatges dels plafons que tenen davant.

D'aquesta manera identificaran correctament les espècies d'aus migratòries.

Per a seguir el recorregut, haurem de sortir del recinte del poblat ibèric i baixar cap a l'esquerra. En cas de dubte, podeu consultar el mapa de l'inici del dossier.

8. L'alzinar

L'alzinar es tracta d'un tipus de bosc mediterrani dominat per l'alzina (*Quercus ilex subsp. ilex*) propi d'aquestes regions. Aquest tipus de bosc és de creixement molt lent i, tot i que puguem veure alzines repartides pel parc, costa molt de veure alzinars per la zona.

Fig. 9. Plafó «L'alzinar»

Això es deu a diversos factors, però els dos principals són els incendis i la pressió que provoquem els éssers humans a la natura.

Els éssers humans hem anat modelant la natura a partir de les nostres activitats, per exemple, com l'alzina s'utilitzava molt per a llenys, antigament la tallaven molt. Això ha provocat que les alzines que trobem actualment siguin molt joves, i testimonialment en podem trobar alguna de més gran que s'ha conservat per motius històrics i/o culturals.

L'alzinar és un bosc que ofereix aliment i protecció a un munt d'espècies de fauna i és un tipus de bosc que s'està intentant potenciar per la seva resiliència i alta biodiversitat.

Proposta d'activitat

Com ja hem comentat, l'alzinar és un bosc que ofereix aliment i protecció a moltes espècies de fauna. Al parc habiten moltes espècies de fauna, algunes d'elles aus (com ja hem vist al cim del poblat ibèric), rèptils, amfibis i mamífers.

L'activitat tracta que entre tot el grup classe es faci una llista de tots els mamífers que creiem que habiten al Parc de la Serralada de Marina.

Resposta:

- Porc senglar (*Sus scrofa*)
- Conill (*Oryctolagus cuniculus*)
- Esquirol (*Sciurus vulgaris*)
- Mostela (*Mustela nivalis*)
- Geneta (*Genetta genetta*)
- Fagina (*Martes foina*)
- Cabirol (*Capreolus capreolus*)
- Guineu (*Vulpes vulpes*)
- Teixó (*Meles meles*)
- Eriçó fosc (*Erinaceus europaeus*)
- Eriçó africà (*Atelerix algirus*)
- Ratolí de bosc (*Apodemus sylvaticus*)

9. Solell i obaga

Les muntanyes estan dividides en el que s'anomenen vessants, que vindrien a ser els costats de les muntanyes. Podem distingir dos vessants en les muntanyes: el solell i l'obaga.

La vessant solella és la que està orientada cap al sud, i la que rep més hores de sol i, per tant, té menys humitat. En aquesta vessant, doncs, no hi trobarem grans boscos, sinó que abundaran espècies arbustives i camps oberts. Les espècies de flora que trobem en aquesta vessant se les anomena espècies heliòfiles (amants del sol) i tenen adaptacions per a suportar la calor i la gran insolació. Algunes d'aquestes adaptacions són les seves fulles endurides o molt estretes, recobriments de cera en les fulles, presència de petits pèls a les fulles o marges de fulla doblegats per a mantenir millor la poca humitat que hi ha.

Fig. 10. Plafó «Solell i Obaga»

La vessant obaga és la que està orientada cap al nord i, per tant, la que rep menys hores de sol i té més humitat. Aquí trobarem espècies que els agrada la humitat i veurem un paisatge molt més verd. Aquestes plantes tenen fulles més amples, són més altes i més ufanoses. A l'obaga veureu que l'espai és més tancat i que, si volguéssim anar més enllà dels camins, ens costaria molt avançar.

Proposta d'activitat

Plantejarem a l'alumnat la pregunta següent:

«Abans al cim hem pogut veure els dos vessants de la muntanya (el solell i l'obaga). On creus que hi haurà més biodiversitat? Per què?»

La resposta a aquesta pregunta és que totes dues tenen gran biodiversitat, però d'espècies diferents. Com hem pogut veure abans, la flora es troba adaptada al medi on està, per tant, al solell trobarem molta biodiversitat de plantes heliòfiles i d'insectes i aus, mentre que a l'obaga trobarem més varietat d'espècies ombrívols i de mamífers, rèptils i amfibis.

10. Dolmen de la cova d'en Genís

Com ja hem vist al recinte del poblat ibèric, aquest parc antigament es trobava habitat pels ibers, i aquí en podem veure una altra prova: els dòlmens.

Els dòlmens van aparèixer al Mediterrani oriental a començaments de l'edat de bronze (2500 aC). Es tracta d'un tipus de monument de caràcter funerari, construït per una o diverses lloses que es mantenen sobre pedres disposades verticalment.

La cova que teniu a l'esquerra del plafó és una construcció d'una sola cambra amb corredor, recoberta per un túmul de pedres i terra. Va ser descoberta el novembre de l'any 1955 per Genís Ibáñez, en els treballs d'investigació fets entorn del poblat ibèric. És per això que se li va posar el seu nom.

Al plafó podeu observar uns dibuixos dels vasos funeraris que es van trobar al dolmen.

Fig. 11. Plafó «El dolmen de la cova d'en Genís»

Proposta d'activitat

Plantejarem a l'alumnat la pregunta següent i els deixarem una estona per a reflexionar i investigar l'espai:

«Com creus que devien ser els rituals funeraris que es feien en dòlmens com aquest?»

Els rituals funeraris que feien els ibers eren principalment incineracions. Consistien en vestir el mort amb robes de gala, li posaven al costat vasos funeraris amb les seves joies i objectes de valor i després procedien a cremar-lo. Anys més tard, amb l'arribada dels romans, van anar canviant els rituals funeraris.

11. Geologia

L'origen geològic d'aquests turons es remunta a uns 500 milions d'anys enrere. En aquella època (època Siluriana), Catalunya i una extensió considerable d'Europa formaven part d'un sòl marí fet de fangs argilosos que es van convertir en materials granítics per un procés de fusió. Posteriorment, la pressió lateral de l'escorça terrestre produïda per les plaques tectòniques va elevar tots aquests materials a la superfície i a poc a poc es va anar formant la serralada Litoral. Més tard, va patir dos moviments tectònics més: l'hercinià (fa 300 milions d'anys) i l'alpí (fa 60 milions d'anys). Tot aquest procés ha format el terra que podem veure avui en dia.

La major part del terra que trepitgeu (el sòl) s'anomena sauló. Es tracta d'una formació arenosa amb un pH més o menys àcid, creat a través de l'alteració físiocoquímica del granit. Perquè ens entenguem, aquest tipus de sòl es crea quan la roca de granit a poc a poc es va desfent. Això passa principalment a tres elements: l'aigua, la calor i el vent.

Aquests tres elements van fent que la roca es vagi debilitant, fins a arribar a trencar-la en petits trossets que al final de tot el procés creen aquesta mena de sorra.

Fig. 12. Plafó «Geologia»

Proposta d'activitat

Plantejarem a l'alumnat el repte següent:

«Agafa un petit grapat de sauló (la terra que esteu trepitjant) i fixa't bé en quina és la seva textura, color, etc. Imagina que li haguessis d'explicar a algú que no pot veure com és. Intenta descriure-ho amb la major exactitud que puguis.»

12. La deu del Joncar

Les jonqueres són espais que apleguen diverses plantes de fulla petita o en forma de tija llarga i prima (com els joncs). Es troben vorejant rierols, basses temporals o punts d'aigua que no poden mantenir boscos molt ufanosos. Aquí, a la deu del Joncar, trobem espècies de plantes com el jonc boval (*Scirpus holoschoenus*), l'arítjol (*Smilax aspera*), el fenàs de marge (*Brachypodium phoenicoides*) o el capferrat (*Cirsium monspessulanum*).

Fig. 13. Plafó «La deu del Joncar»

A prop d'aquesta zona (quan hi ha aigua), hi podem trobar alguns amfibis. Els amfibis són animals que viuen en aigua quan estan creixent i després, ja d'adults, passen a viure en el món terrestre. El seu nom ve del grec i significa "doble vida", per aquest canvi de medi durant el seu creixement. Són els únics vertebrats coneguts que poden viure dins i fora de l'aigua. La seva pell és molt peculiar, ja que, tot i tenir aparell pulmonar, respiren a través d'ella. A més, a la pell tenen unes glàndules que secreten una substància enganxifosa per evitar que s'assequin fora de l'aigua que, en alguns casos, pot ser verinosa (com en el cas de la salamandra). Aquí al parc, podríem trobar el gripau comú (*Bufo bufo*) o la reineta comuna (*Hyla meridionalis*).

Per culpa de la sequera, l'hàbitat d'aquest tipus d'animals està desapareixent i, per tant, està posant en risc la supervivència d'aquestes espècies. Per això és tan important que fem un ús responsable de l'aigua i que cuidem molts espais com aquests.

Proposta d'activitat

Plantejarem a l'alumnat el repte següent:

«Busca un jonc boval i observa les seves fulles amb detall. Diques a què creus que es deuen les diferències amb la resta de plantes que tenen les fulles diferents.»

La diferència de les seves fulles és causada pel fet de generar major resistència a la falta d'aigua. En tenir unes fulles més endurides, és més difícil que perdi l'aigua que acumula a l'interior i, per tant, si els punts d'aigua s'assequen, la planta pot sobreviure.

13. El bosc, cosa de molts

Els factors ecològics més importants per a un lloc són el clima i el tipus de sòl. El tipus de plantes que són idònies per al clima i el sòl d'aquell indret s'anomena vegetació climàtica. Amb el pas del temps, el bosc va canviant a causa de diferents circumstàncies com els incendis o les tales per a habilitar conreus, que van fent que la vegetació que hi havia originalment desaparegui i obri pas a què s'instal·lin noves espècies que estiguin més adaptades a les noves condicions.

En els últims anys, a conseqüència del canvi de clima, han canviat molt les condicions climàtiques (han augmentat les temperatures i ha baixat la pluviometria). Això ha fet que la vegetació que originalment es trobava aquí hagi anat desapareixent. Tot i que la ciutadania i diverses entitats han realitzat repoblacions d'aquestes espècies perquè no desapareguin, molts dels plançons no han aconseguit prosperar i ja en queden pocs exemplars. Les espècies que sí que estan adaptant-se bé a l'espai són diverses espècies originàries d'altres llocs (espècies al·lòctones). Aquestes espècies són originàries de llocs amb climes més semblants a l'actual i, per tant, estan substituint les espècies autòctones d'aquest espai.

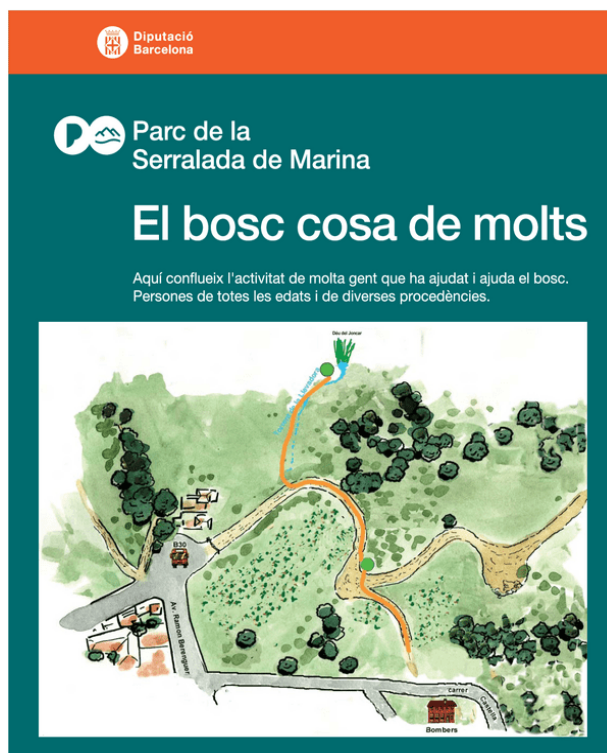

Fig.14. Plafó «El bosc, cosa de molts»

Proposta d'activitat

Plantejarem a l'alumnat el repte següent:

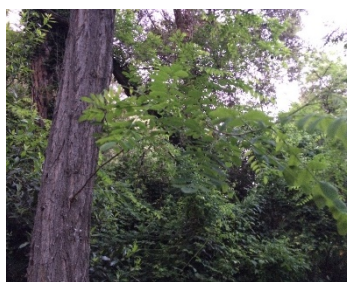
«Busca exemplars de les espècies al·lòctones següents:»

Figuera de moro

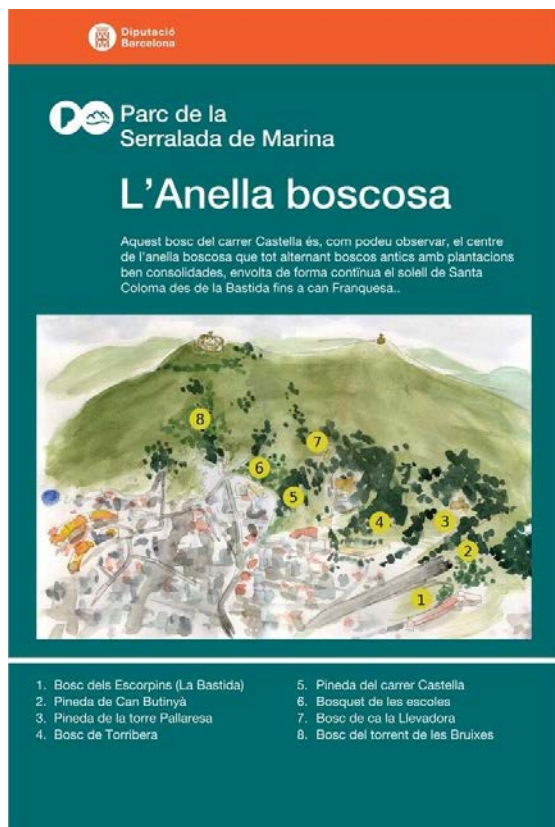
Ailant

Falsa acàcia

14. L'anella boscosa

Des d'aquest punt, podem gaudir d'una visió panoràmica del conjunt de boscos que voregen la ciutat, el que anomenem l'anella boscosa. Aquests boscos i espais verds ens ajuden a poder tenir una ciutat més sostenible i acollidora. Al plafó, podeu observar un plànol amb les diferents àrees que conformen aquesta anella. Aquestes àrees són: el parc de la Bastida, les pinedes de Can Butinyà, la pineda de la torre Pallaresa, el bosc de Torribera, la pineda del carrer Castella, el bosc de les Escoles, el bosc de ca la Llevadora i el bosc del Torrent de les Bruixes.

Aquestes plantacions van començar amb un objectiu de protesta per a protegir els espais naturals de la ciutat de Santa Coloma de Gramenet.

Avui en dia, la protecció legal de què gaudeix el Parc de la Serralada de Marina permet que els espais que es troben dins dels límits del parc estiguin protegits i no es puguin alterar.

Tot i això, aquests espais boscosos cal que tinguin una gestió, ja que, en trobar-se tan a prop de la ciutat, poden representar risc d'incendi.

Fig. 15. Plafó «L'Anella boscosa»

Proposta d'activitat

Plantejarem a l'alumnat la pregunta següent i els deixarem uns minuts per a reflexionar-hi:

«Des d'aquí podem veure totes les plantacions que s'han fet al llarg del temps per a formar l'anella boscosa de la ciutat. Creus que caldria fer més plantacions per a augmentar l'anella boscosa de la ciutat? Per què?»

Un cop transcorreguts uns minuts, posarem en comú totes les respostes i podrem generar un petit debat sobre si caldrien o no caldrien més plantacions amb les condicions climàtiques actuals.

15. La font d'en Bartomeu

L'origen de moltes fonts naturals és l'existència d'una formació geològica porosa i permeable on s'emmagatzema i circula aigua subterrània. Gràcies a la porositat de la roca i a la pressió, podem fer que l'aigua pugui brollar a l'exterior de forma natural.

Aquesta font va ser recuperada l'any 2003 pel Consorci de la Serralada de Marina, i està situada en una zona on antigament s'extreia pedra. Es creu que la va fer el mestre d'obres Bartomeu Molins (d'aquí el seu nom) al primer terç del segle xx.

Al llarg de tot el parc (com ja hem vist al llarg de tot el recorregut), trobem nombroses fonts i deus, però la majoria es troben la major part de l'any seques. Tot i això, sobta el fet que la flora que viu a prop d'aquestes zones (tot i que ha canviat una mica) s'ha anat adaptant i ha sobreviscut la falta de pluja dels últims anys.

Al plafó podem observar un plànol amb les diferents deus que pertanyen al terme municipal de Santa Coloma de Gramenet: la font de l'Alzina, la font de Sant Roc, la font de la Bóta, la deu del Joncar i la font d'en Bartomeu.

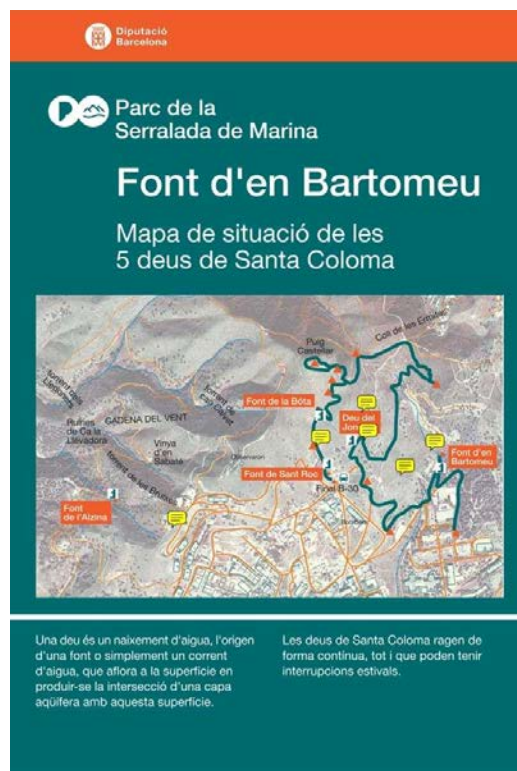

Fig.16. Plafó «La font d'en Bartomeu»

Proposta d'activitat

Plantejarem a l'alumnat el repte següent:

«Busca al teu voltant organismes com els de la fotografia. Saps què són? Explica com es formen i com viuen.»

Aquest ésser és un líquen. Es tracta d'una simbiosi entre un fong i una alga. El fong proporciona protecció davant la dessecació i la radiació solar i l'alga proporciona la capacitat de fer fotosíntesi. Són organismes molt resistents i ens poden servir per mesurar la qualitat de l'aire d'aquella zona.

Fig. 17. Imatge d'un líquen

ANNEXOS

Plantes del parc

Serralada de Marina

Alzina

Pi pinyer

Olivera

Roure

Llentiscle

Marfull

Garrofer

Aladern

Heura

Rogeta

Albellatge

Arítjol

Arboç

Esbarzer

Bruc
boal

Ginesta

Aus del parc

Serralada de Marina

